

Dan krijgt dit meteen ook naar het uiterlijke een gansch ander karakter dan het sacrament der sterfenden bij de Roomschen.

En de voornaamste conditie blijve natuurlijk, dat de zieke zich tevoren ernstig heeft beproefd en wanneer hij gezond ware aan de tafel in de gemeente zou zijn toegetreden.

Van een opdringen van het sacrament mag natuurlijk nooit sprake zijn.

Een stilzwijgende conditie is vanzelf ook, dat zulk een Kranken-communie tevoren van den kerkeraad afgekeurd, de gemeente worde uitgenoodigd, zooveel mogelijk, bij de bediening tegenwoordig te zijn, de kerkeraad in ieder geval door enkele leden aanwezig zij en de predikant en liefst ook enkele ouderlingen mede-communiceeren.

Wij vleien ons echter niet, dat dit inzicht op eenmaal in onze kerken zal doorbreken.

Aan de doorwerking der beginselen moet gewoonlijk langdurig worden gearbeid.

Dat is op dit punt nog niet geschied.

Daarom zou het ons reeds verheugen, indien het voorstel, in het Rapport geconcipeerd, werd aangenomen.

Wij zouden het begroeten als een teken van voortgaande Reformatie.

— Edele concurrentie!

In het jongste nummer van „De Bazuin” lezen wij van de hand van Prof. Bouwman het volgende: „God was goed voor de Theologische School. Nog nooit heeft een zoo groot aantal studenten de lessen gevolgd als in het voorbijgegaane jaar. Niet een onzer studenten dreigde af te glijden met de verkeerde strooming, die aan de Vrije Universiteit onderscheidene jonge mannen medetrok.” (Spatieering van mij, H.).

Wij zouden hiervoor volstrekt geen aandacht vragen, indien dit de eerste maal ware, dat de door ons hooggewaardeerde schrijver zich in dezen geest uiliet.

Ieder, die geregeld voor de pers werkt, schrijft weleens een zinsnede neer, waarvan hij later denkt: dat moest ik zoo niet hebben gezegd.

Maar soortgelijke uitlating, als we boven citeerden, vonden we in „De Bazuin” reeds een paar keer.

Telkens hebben wij het laten glippen.

Doch nu het nogmaals herhaald wordt, meenen wij het niet langer met stilzwijgen te mogen laten passeeren.

Wij vinden het jammer, dat de schrijver zich keer op keer tot deze vergelijking tusschen Kampen en Amsterdam laat verleiden.

Al zit er bij hem ook niets achter, moest dan de voorzichtigheid, welke hij overigens in zoo ruime mate bezit, hem niet waarschuwen zulke opmerkingen in de pen te houden?

Immers laadt hij den schijn op zich eigen parochie te willen aanprijzen boven een andere.

Zullen sommigen er niet uit afleiden, dat in Kampen de orthodoxie eigenlijk veiliger is dan aan de Theologische faculteit te Amsterdam?

En kan dan de schrijver zich verdedigen, dat hij aan zulk een konklusie geheel onschuldig is?

Moet men ook niet den schijn van het verkeerde mijden?

Wij zullen het volstrekt niet ontkennen of er ook maar iets op afdingen, dat sommige studenten aan de Vrije Universiteit door de schismatische strooming zijn meegesleurd. Hoewel wij de aanduiding „onderscheidene” niet voetstoots willen overnemen, omdat deze in den regel ruimer wordt genomen dan hier toepasselijk is.

Niemand kan dit feit dieper betreuren dan wij. Maar mag men daarop de Vrije Universiteit aanzien?

Is dat billijk?

Heeft met name het theologisch onderwijs, — want dat is bij zulk een vergelijking speciaal in het geding — iets daarmee te maken?

Kampen zoowel als Amsterdam hebben voorheen niet van alle studenten plezier beleefd. Maar mag daarvan aan een der beide inrichtingen een verwijt worden gemaakt?

En wat het tegenwoordige geval aangaat, men kent de situatie.

Het kerkelijk konflikt brak uit in de nabijheid der Vrije Universiteit.

Is het dan niet alleszins verklaarbaar, dat jeugdige gemoederen te Amsterdam daarop eer in den verkeerden zin reageerden dan elders?

Ware Dr Geelkerken predikant in Kampen of Zwolle geweest en ware daar het konflikt ontbrand, wij maken ons sterk, dat dan de Theologische School er het sterkst onder zou hebben geleden en dat juist de Vrije Universiteit er vrijwel van verschoond ware gebleven.

Ja, wij verstouten ons de meening uit te spreken — welke natuurlijk absoluut voor onze persoonlijke verantwoording blijft — dat dan zelve docenten en studenten van andere faculteiten er geheel buiten zouden zijn gebleven.

Daarenboven Prof. Bouwman beweert: „niet een onzer studenten dreigde af te glijden met de verkeerde strooming”.

Helaas moeten wij vragen: is hij daarvan wel zoo zeker?

Wij publiceeren in deze niets, want publicatie zou kunnen bederven, wat mogelijk nog terecht komt. Onder vier oogen willen wij Prof. Bouwman gaarne mededeelen, waarop wij doelen.

Maar openlijk willen wij hem verzoeken te denken aan het woord: die zich aangordt, beroeme zich niet als die zich losmaakt.

In ieder geval zullen wij er ons wel voor wachten ons op zoo’n manier uit te drukken, dat iemand zou kunnen meenen: het ligt aan Kampen.

Het zou ons spijten, indien op eenigen kerkeraad de woorden van onzen hooggachten collega dezen indruk zouden hebben gemaakt: bij een candidaat van Kampen hebben wij grooter waarborg van orthodoxie dan bij een van Amsterdam.

Wij willen daar niet tegenover stellen, dat, wie in de vurnproef is geweest en haar heeft doorstaan, psychologisch meer vuurvast zal zijn dan wie er buiten heeft gestaan.

Want dan zouden wij ons op hetzelfde plan stellen als Prof. Bouwman.

En daar moeten we toch heusch af.

We zeggen dit in alle bescheidenheid en broederlijkheid.

Hij aanvaarde het van ons: alle geraaktheid en alle zweem van bitterheid is verre van ons.

Wij hebben nu eenmaal twee inrichtingen tot opleiding van Dienaren des Woords.

Het voordeel daarvan is, dat wij een dubbel stel hooggeleraren hebben.

Het nadeel, dat er af en toe een beetje konkurrentiezuucht om den hoek komt gluren.

Nu kan zelfs konkurrentie geen kwaad, indien het slechts een edele konkurrentie zij.

Laten beide inrichtingen tegen elkander konkurreeren in lijfde tot het Gereformeerd beginsel en in het geven van het beste onderwijs.

Daarmee zijn zij zelf, haar studenten en onze kerken gebaat.

HEPP.

De Geref. Studentenbeweging.

VIII.

Even moge hier worden meegedeeld, dat ik mijn vervolgartikel deze week in de pen houd, om niet andere copie in den weg te staan. Misschien zal ik volgende week wegens afwezigheid ook niet op het appél zijn met dit vervolgartikel.

Maar het hindert niet; de artikelen zijn toch elk op zichzelf een geheel; een kleine pauze hindert daarom niet.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST.

Onrechtmatige critiek?

Het behoort tot de uitzonderingen, dat we in deze rubriek van ons blad schrijven in wat men noemt „polemischen” toon, anders dan ten aanzien van verschijnselen of afzonderlijke boeken, tegen welke waarschuwing o.i. noodig is. Het karakter van deze rubriek is immers vóór alles thetisch en zooveel mogelijk wordt ze ook in dien zin verzorgd.

Juist deze, bij onze lezers bekende, bedoeling noopt ons echter thans zulk een uitzondering te maken en ons tot de Redactie van „De Standaard” te richten met een verzoek om nadere toelichting.

In „De Standaard” van Vrijdag 17 Juni j.l. las ik n.l. een driestar, die op een bepaald punt verduidelijking vordert, zal de daar uitgebrachte critiek niet onjuist en onbillijk zijn.

Naar aanleiding van een hoofdartikel over „Literatuur en Critiek”, eenige weken geleden in „De Standaard” geplaatst, ontving het blad verschillende correspondenties. Sommigen van de briefschrijvers uiten daarbij meeningen, die de instemming der Redactie vonden, en in de bovengenoemde driestar geeft deze iets van die meeningen weer, met toevoeging van een enkele korte opmerking harerzijds.

Nu gaan we met de hoofdzak van wat deze driestar bevat, gaarne accoord en in ’t bijzonder ook met de bedoeling van het hoofdartikel zelf en van deze appendix daarvan.

Eén passage echter is er, door den driestarschrijver met een „dit lijkt ons zeer juist” geijkt, die mij zeer onjuist voorkomt, tenzij de bedoeling een andere is, dan uit de woorden valt te lezen.

De bedoelde passage luidt als volgt:

„En zoo komen wij ten slotte op een zeer juiste opmerking van een onzer correspondenten, die zegt: de fout in onze christelijke kringen is, dat men daar al heel gauw geneigd is het schoone van de moderne literatuur te roemen, voor echte kunst aan te nemen wat slechts waansmaak is, maar dat men de meest scherp toegespitste critiek heeft voor de christelijke literatuur. Ik zou, zegt hij, waarlijk niet willen, dat de toetssteen der kunstwaardloering minder zuiver zou zijn, als de zedelijke strekking maar uitnemend is, maar ik zie juist, dat men aan het kunstgehalte van de christelijke literatuur, die door de vrijzinnige pers verwaarloosd wordt (spatieering van mij, T.), in onzen kring een andere maat aanlegt, dan aan dat van de moderne, vaak gevaarlijke boeken. Men is in het eerste geval veel

strenger. Ja, men is vaak in onzen kring ten opzichte van de christelijke literatuur aanstands geneigd tot afbraak, en daaropover staat een meermalen geboel ongemotiveerde verheerlijking van de moderne literatuur. In het laatste geval verheerlijking, in het eerste aftakeling.

Een naar onze meening litterair zeer zwak boek als de „Opstandigen” wordt geprezen en verslonden, maar het veel hooger staand boek van Mevr. v. Hoogstraten-Schoch „Gouden Tugels” ontving, wat het kunstgehalte aangaat, een ook in onzen kring slechts matige waardeering. En dit leidt er dan toe, dat men „Opstandigen” leest en zich bepaalt ten aanzien van „Gouden Tugels” tot het kennis nemen van de kritieken (spatieering van mij, T.) en dan zegt: och ja, het is helaas weer zoo, de Christelijke literatuur is gebrekkig.

Dit lijkt ons zeer juist.”

Men vraagt zich bij het lezen van deze passage af, wat de correspondent van „De Standaard” met het begrip „onze kring(en)” bedoelt. Verstaat hij (of zij) er onder het christelijk lezerspubliek, dan lijkt mij de uitspraak veel te scherp, maar laat ik die verder voor zijn (of haar) rekening. De door mij gespatieerde zinnen echter geven aanleiding tot de opvatting, dat hier wordt bedoeld op de literaire voorlichting in persartikelen, critieken enz. In de tweede passage die ik onderstreepte, wordt het woord „critieken” genoemd en in de eerste laat de opmerking over „de vrijzinnige pers” ook wel geen andere interpretatie toe. In het verband van beide zinnen wordt gesproken over „onzen kring”, zoodat de conclusie m.i. gerechtvaardigd is, dat met „onzen kring” althans ook worden bedoeld diegenen, die trachten in geschrifte voorlichting en leiding te geven op het terrein der literatuur.

Is dit inderdaad de bedoeling, dan kan ik die critiek niet anders dan onjuist en onbillijk noemen.

Ik wensch geen oratio pro domo te houden, maar meen alleen te mogen constateeren, dat ten aanzien van wat „De Reformatie” wekelijks geeft aan beschouwing over literatuur, en, als het onderwerp zulks meebrengt, over de christelijke literatuur, qualificaties als „de meest scherp toegespitste critiek”, „aanstands geneigd tot afbraak”, „meermalen geheel ongemotiveerde verheerlijking van de moderne literatuur”, „aftakeling” e.d. onrechtvaardig en onoordeelkundig zijn. En wat door onze christelijke essayisten wordt gepresteerd (die inderdaad in een „kring” zijn georganiseerd) verdient een dergelijke bejegening ook allerminst. Een serie als de „Christelijk Letterkundige Studiën”, tientallen persartikelen, essays en critieken, meerdere radioleringen en cursussen in onderscheiden verband bewijzen het tegendeel van wat hier wordt beweerd. Het kost niet de minste moeite, om uit „De Herant”, „De Rotterdammer”, „De Reformatie”, „Stemmen des Tijds”, „De Nederlander”, „Boekenkeur”, „De Lectuurgids” (om nu van boeken als „Moderne Letterkunde en Christelijke Opvoeding”, „Moderne Romankunst”, „Christelijk Letterkundige Studiën”, „Moderne Letterkunde” e.d. maar te zwijgen) een gansche serie van uitspraken samen te lezen, waarin tegen „de moderne, vaak gevaarlijke” boeken ernstig wordt gewaarschuwd en voor waardeering van wat de christelijke kunst brengt krachtig wordt gepleit. Als de briefschrijver in „De Standaard” die niet vinden kan, zal ik hem of haar gaarne een aan duidelijkheid niets te wenschen lende „bloemlezing” doen toekomen. En voor de aanwijzing zijnerzijds van „geheel ongemotiveerde verheerlijking van de moderne literatuur” in een van onze studiën of essays hond ik mij aanbevelen. Indien de briefschrijver niet met precieze aanwijzingen komt in plaats van met woorden-in-t-algemeen, kan zijn (of haar) oordeelvelling niet anders dan onjuist en onbillijk genoemd worden.

Ik herhaal het, uit de woorden, die de gemelde driestar overneemt, is deze critiek te lezen. Als de bedoeling een andere is, is uit overwegingen van billijkheid een nadere uiteenzetting niet overbodig. En dat nu is het verzoek, dat ik tot de Redactie van „De Standaard”, die met haar „zeer juist” haar zegel aan deze uitspraken hecht, zou willen richten. Misschien wil zij zelf zoo vriendelijk zijn de gewenschte verduidelijking te geven, waar zij blijkbaar in dezen met de(n) correspondent(e) één van gedachte is, of anders deze(n) uitnoodigen zulks te doen. Zoodat de zaak nu staat, ligt in deze driestar m.i. een miskenning van veler toegewijden arbeid en wordt schade gedaan aan de juist in de laatste jaren verblijdend groeiende christelijk-literaire beweging.

Wat deze briefschrijver zegt, werkt naar mijn inzien verwarrend. In de passage over „Opstandigen” spreekt hij (zij) van het „litterair zeer zwak” werk van Mevr. v. Ammers Küller, tegenover „het veel hooger staand boek van Mevr. v. Hoogstraten-Schoch”. Constructief moet dit betekenen, dat de laatste roman litterair veel hooger staat dan de eerste (een bawering, die ik hem (haar) stellig moet betwisten). Hij (zij) bedoelt echter waarschijnlijk, dat „Gouden tuggels” ethisch hooger staat, (dat volgt althans uit den slotzin, die de Redactie van „De Standaard” toevoegt), maar noemt dan nog eens weer het woord „kunstgehalte”, dat toch op het aesthetische betrekking heeft. Een dergelijke vermenging van begrippen moet zeer verwarrend werken en aanleiding geven tot de